

слідчий намагається повторювати хід дій злочинця, з'ясувати мотив та мету через змістовне пояснення кожної із дій.

Список використаних джерел

1. Эксархопуло А. А. Криминалистическая систематика версий как основа поисково-познавательной деятельности. *Правовое государство*. 2016. № 1. С. 145–149.

2. Квасневська Н. Д. Співвідношення понять моделювання та алгоритму при розслідуванні злочину. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2015. С. 245–248.

Полухін Юрій Анатолійович,

заступник начальника Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України;

Савченко Руслана Віталіївна,

начальник 2-го відділу (спеціальних перевірок) Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ПЕРЕВІРОК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ)

У Департаменті кримінального аналізу напрямок роботи з централізованого опрацювання запитів щодо проведення спеціальних перевірок відомостей стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, впроваджено з 21 квітня 2021 року у зв'язку з організаційно-штатними змінами, що відбулися в Національній поліції.

На сьогодні відповідний відділ із штатною чисельністю 7 фахівців (із фактичною чисельністю 6 осіб) забезпечує обробку всіх запитів державних органів та органів місцевого самоврядування в єдиному інформаційному просторі на центральному рівні, що раніше покладалось на працівників центрального органу управління поліції та територіальних органів поліції.

Хочу підкреслити, що станом на квітень 2021 року загальна чисельність працівників, яких було задіяно за даним напрямком діяльності у межах всієї країни становила 133 особи. Оптимізація зазначеного напрямку роботи дозволила певною мірою не тільки зекономити значні матеріально-технічні ресурси, але й знизила можливі корупційні ризики та вивільнила «трудові» ресурси Національної поліції, задіяного у виконанні перевірок.

Департаментом проведено аналіз опрацювання запитів на проведення спецперевірок у період із 21 квітня 2021 року по 23 лютого 2022 року.

За вказаний період опрацьовано 9 195 запитів центральних державних органів, їх територіальних підрозділів, органів місцевого самоврядування та їх апаратів щодо проведення спецперевірок стосовно претендентів на посади (7 873 – за 7 місяців 2021 року, 1 322 – у 2022 році).

Від загальної кількості 2% осіб, щодо яких проведено спеціальну перевірку відомостей, а це – 182 особи, мали інформацію щодо притягнення до кримінальної відповідальності, наявності судимості, її зняття, погашення (163 особи – 2021 рік, 19 осіб – 2022 рік).

Якщо поглянути на цю цифру у розрізі «політичної системи та державної влади» то на посади до органів місцевого самоврядування претендувало 42 особи (23 %), що мали інформацію щодо притягнення до кримінальної відповідальності та 140 осіб (77 %) – це кандидати на зайняття посад державної служби в центральних та територіальних органах виконавчої влади.

Слід зауважити, що деякі особи притягувались до кримінальної відповідальності за декількома статтями Кримінального кодексу України (далі – ККУ) одночасно, або мали на своєму рахунку по декілька кримінальних проваджень.

На першому місці за кількістю осіб, притягнених до кримінальної відповідальності, що претендували на зайняття посад – є кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності (126 кримінальних проваджень, діаграма 1).

Зокрема за статтею:

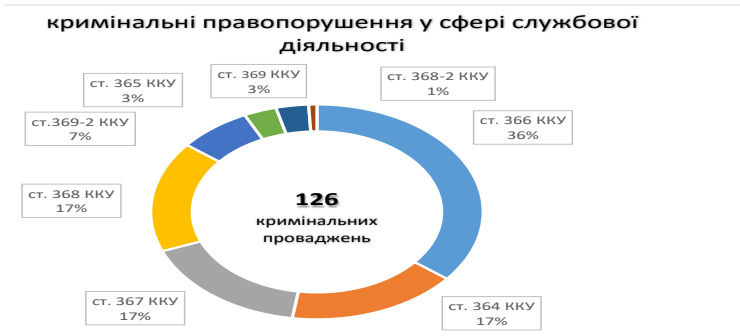
366 ККУ «Службове підроблення» притягувалось 45 кандидатів із тих, стосовно яких проводилась перевірка.

364 ККУ «Зловживання владою або службовим становищем»,

367 ККУ «Службова недбалість»,

368 ККУ «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» по 21 претенденту на зайняття посад держслужби.

Діаграма 1

Яскравим прикладом управління, який у минулому неодноразово вчиняв кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, але згідно з законом вважається особою, що не має судимості (оскільки судом звільнений від кримінальної відповідальності) є претендент на посаду державної служби категорії «Б» – керівника територіального державного органу. Станом на дату перевірки стосовно зазначеної особи на обліку перебувала інформація щодо 4-х кримінальних проваджень, відкритих у різні часи за ч. 1 ст. 368-2 КК України та ч. 2 ст. 367 КК України. Одне провадження судом закрито у зв'язку зі зміною обстановки, інші три – у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності.

Друге місце серед вчинених кандидатами злочинів посідають правопорушення проти власності:

за статтею 191 ККУ «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем» притягувалось 28 осіб.

А на третьому місці – кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (за статтею 125 ККУ «Умисне легке тілесне ушкодження») 16 осіб притягувались до відповідальності).

Аналізуючи інформацію про результати розгляду кримінальних проваджень стосовно кандидатів на посади, встановлено, що в більшості випадків (99 кримінальних проваджень) досудове розслідування щодо цих осіб ще не закінчене, або на обліку відсутня інформація щодо розгляду чи закриття кримінальних проваджень стосовно них.

Відсутність відомостей щодо набрання законної сили обвинувальним вироком стосовно особи дає підстави стверджувати, що відповідно до закону такі претенденти на посади не визнаються судимими.

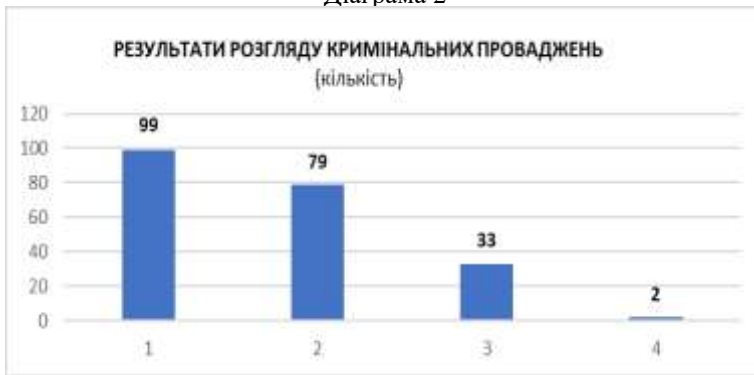
У випадках припинення кримінального провадження, чи звільнення особи за вироком суду без призначення покарання або із звільненням від покарання, також згідно з законом особи визнаються

такими, що не мають судимості. Таких випадків закритих кримінальних проваджень або засудження без призначення покарання та звільнення від покарання встановлено 79.

Серед кандидатів на посади виявлено 2 особи, які станом на дату проведення спеціальної перевірки мали непогашену або незняту судимість.

У 33 випадках у осіб, які претендували на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, судимість була погашена або знята в установленому законом порядку. Інформацію представлено на діаграмі 2.

Діаграма 2

Отримання такої негативно характеризуючої інформації державними органами може нести для особи певні обмеження та заборони, пов'язані з призначенням їх на посаду, оскільки відповідно до законодавства у сфері запобігання корупції у разі встановлення під час спеціальної перевірки відомостей, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для зайняття посади, зазначені органи можуть відмовити претенденту у призначенні (обранні) на посаду.

Водночас, Законом України «Про правовий режим воєнного стану» під час дії воєнного стану проведення спеціальної перевірки призупинено.

З огляду на те, що спеціальна перевірка щодо претендентів на зайняття вищих посад у публічному секторі та посад державної служби є одним із превентивних антикорупційних інструментів, її не проведення в частині перевірки поліцією відомостей щодо притягнення особи до кримінальної відповідальності, наявності судимості, її зняття та погашення, допускає можливість призначення на посади державної служби осіб із кримінальним минулим, із непогашеною судимістю, з розпочатими досудовими розслідуваннями, у тому числі за фактами ймовірної колабораційної діяльності та державної зради.

Такі явища можуть призвести до значного зниження рівня довіри громадян до органів державної влади та викликати негативний суспільний резонанс.

Окрім цього, для сприяння більш ретельному відбору державних службовців, недопущенню виникнення нових корупційних ризиків, а також подальших резонансних скандалів, які шкодитимуть репутації державних органів, потребує також удосконалення норма закону щодо проведення спеціальних перевірок шляхом розширення меж її проведення Національною поліцією, а саме – використання інформації, що міститься в оперативних обліках щодо наявності інших відомостей про причетність претендента на посаду до активного сприяння або участі в учиненні корупційних, або інших тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, колабораційної діяльності тощо.

Зважаючи на потребу суспільства у високому рівні доброчесності державних службовців, необхідність враховувати зазначені вище відомості також дозволить запобігти потраплянню до лав державної служби тих кандидатів, які були фігурантами корупційних, або інших тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу можна стверджувати, що проведення поліцією спеціальної перевірки в реаліях сьогодення є надважливим завданням для того, щоб посадові особи (органи), які здійснюють призначення (обрання) особи на посаду, пов'язану із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, маючи на меті забезпечення якісного формування державних органів із осіб з бездоганною репутацією, могли при прийнятті кадрових рішень враховувати надану поліцією інформацію.

Таким чином, враховуючи досвід Нацполіції, виникла ініціатива щодо доцільності проведення поліцією спеціальної перевірки під час дії воєнного стану – здійснюючи перевірку відомостей стосовно претендентів на посади відповідно до вимог законодавства у сфері захисту персональних даних, із наданням запитувачам всієї наявної інформації щодо притягнення претендента на посаду до кримінальної відповідальності, наявності судимості, її зняття та погашення та інших відомостей, наявних на оперативно-довідкових обліках поліції.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Закон України «Про захист персональних даних». *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. с. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.